

Nyílt levelem Orbán Viktor Miniszterelnök Úrnak és Fazekas Sándor Miniszter Úrnak

Tisztelt Orbán Viktor Miniszterelnök Úr!

Tisztelt Fazekas Sándor Miniszter Úr!

Az Európai Parlament Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési (AGRI) szaktanácsának tagjaként az utóbbi időben igen sok panaszt kaptam magyar állampolgároktól, akik a Nemzeti Föld Alap (NFA) által kiírt termőföld-bérlés pályázatokkal kapcsolatos eljárások során tapasztalt szabálytalanságokról - különösen az egész pályázati folyamat átláthatatlanságáról, így az eredmények ellenőrizhetetlenségéről - számoltak be. A panaszosok követelik az eddigi pályázati folyamat és az eredmények felülvizsgálatát, új pályázatok kiírását az átláthatóság, illetve a jogállamiság egyéb elemeinek szem előtt tartásával, továbbá az utóbbi szempontok érvényesítését a tervezett további pályázatokkal összefüggésben. Részben e panaszokra, emellett pedig a tervezett földtörvény és a kapcsolódó jogszabályok jogalkotási folyamatára tekintettel ezúton szeretném felhívni Miniszterelnök Úr és Miniszter Úr figyelmét két olyan új jelentős nemzetközi dokumentumra, amelyeket álláspontom szerint feltétlenül figyelembe kell venni a termőföld pályázatokkal összefüggő egyre nagyobb társadalmi felháborodottság okán is a további lépések végiggondolásakor (a pályázati rendszer elkerülhetetlen felülvizsgálatakor), valamint a termőfölddel és a birtokpolitikával kapcsolatos jogszabályok megalkotásakor.

Az első dokumentumot az Európai Parlament egyik legutóbbi plenáris ülésén fogadta el. Az állásfoglalás rámutat, hogy a vidéki, mezőgazdaságból élő emberek földhöz való hozzáférést az Európai

Parlament alapvető jogként, emberi jogi kérdésként értelmezi. Az állásfoglalás erről szóló része a következőképpen szól:

Az Európai Parlament 2012. április 18-i állásfoglalása az emberi jogok világbeli helyzetéről szóló éves jelentésről és az Európai Unió ezzel kapcsolatos politikájáról, ideértve annak az EU emberi jogi stratégiai politikájára gyakorolt következményeit (2011/2185(INI))

Az Európai Parlament (...)

17. ismételten hangsúlyozza, hogy a világ szegénységben élő népességének 70%-a vidéki területen él és megélhetése, illetve jóléte közvetlenül függ a természeti erőforrásoktól, valamint hogy a városi szegények is ezektől az erőforrásoktól függenek; felszólítja az

Európai Uniót, hogy alapvető jogként védelmezze a lakosoknak az országuk természeti és létfontosságú erőforrásaihoz való hozzáférését, valamint a földhöz és az élelemhez való hozzáférést; sajnálatát fejezi ki amiatt, hogy nagyon sokan nem férnek hozzá egyes alapvető javakhoz, például a vízhez; felhívja a figyelmet az ENSZ társadalmi felelősségvállalásról szóló egyezményében meghatározott jogokra, köztük a megfelelő táplálkozáshoz való jogra, a szociális minimumnormákra, az oktatáshoz való jogra, az egészségügyi ellátáshoz való jogra, a méltányos és kedvező munkakörülményekhez való jogra, valamint a kulturális életben való részvételhez való jogra, amelyeket egyenértékűként kell kezelni.

A másik nemzetközi dokumentum, amely a magyarországi termőföld pályázatokkal és a földdel, birtokpolitikával összefüggő jogalkotási folyamattal kapcsolatosan kiemelt szerepet kell, hogy kapjon a néhány nappal ezelőtt az ENSZ Élelmezésügyi és Mezőgazdasági Szervezete, a FAO keretei között alkotott, s a 193 Részben Állam, így Magyarország által is elfogadott "Önkéntes Irányelvek a Felelősségteljes Föld, Halászati és Erdő birtokpolitikai igazgatáshoz a Nemzeti Élelmiszer Biztonság Összefüggésében" címet viseli. (elfogadva: Róma, 2012 május 11.) Az angol cím: Guidelines on the Responsible Governance of Tenure of Land, Fisheries and Forests in the Context of National Food Security.

Jelen levelemben néhány kérdést szeretnék feltenni Miniszterelnök Úrnak és Miniszter Úrnak azzal kapcsolatban, hogy a frissen elfogadott FAO Önkéntes Irányelveket a Magyar Állam hogyan kívánja érvényre juttatni, a magyar gyakorlatban megvalósítani, különösen a termőföldpályázatok újragondolásával (újraszabályozásával) és a földdel, birtokpolitikával kapcsolatos jogalkotás, illetve a pályáztatás során. A konkrét kérdéseim feltétele előtt szeretném idézni az Önkéntes Irányelvek Bevezetőjét, valamint a dokumentumban megfogalmazott legfontosabb célokat, illetve alapelveket.

BEVEZETŐ (*részlet*)

Ezen Önkéntes Irányelvek (ÖI) célja, hogy vonatkoztatási pontként szolgáljon és iránymutatást adjon a birtokpolitikai igazgatásnak...

...szándéka, hogy hozzájáruljon az éhezés és a szegénység felszámolására irányuló globális és nemzeti erőfeszítésekhez, a fenntartható fejlődés elveire alapozva és felismerve a föld központi szerepét a fejlődésben azáltal, hogy előmozdítja a biztonságos földbirtoklás/használat(tenure) jogát és a méltányos földhöz (...) jutást.

Az éhezés és a szegénység felszámolása, valamint a környezet fenntartható használata nagyban függ attól, hogy az emberek, a közösségek és mások hogyan jutnak földhöz, halászathoz és erdőkhöz.

Sokak megélhetése, főként a vidéki szegényeké az ezen forrásokhoz való biztos és méltányos hozzáférése múlik. Ezek jelentik az élelem, a lakhatás forrását és alapjait a szociális, kulturális és vallási gyakorlatoknak (tevékenységeknek) és központi elemei a gazdasági növekedésnek.

1. Célok (Részletek)

Ezen Önkéntes Irányelvek célja, hogy javítsák a földbirtok igazgatást, halászati és erdőigazgatást. (A továbbiakban: földbirtok-igazgatást. MK)

Erre a közjó érdekében törekszenek az Irányelvek, hangsúllyal a kiszolgáltatott és marginalizált emberekre, az élelmiszerbiztonság és a megfelelő élelemhez való jog mielőbbi megvalósítása érdekében, továbbá a szegénység felszámolása, a fenntartható élet, szociális stabilitás, lakhatás biztonsága, vidékfejlődés, környezetvédelem és fenntartható társadalmi és gazdasági fejlődés érdekében. Minden program, szakpolitika és technikai segítségnyújtás ezen Irányelvek felhasználásával összhangban kell, hogy legyen az államok már létező kötelezettségeivel a nemzetközi jog területén, ideértve az Emberi

Jogok Egyetemes Nyilatkozatát és más nemzetközi emberi jogi szabályozási eszközöket.

Ezen Irányelvek törekszenek arra, hogy:

1. Javítsák a birtok-igazgatást azáltal, hogy iránymutatást és információt adnak a nemzetközileg elfogadott gyakorlatokról azon rendszerek területén, amelyek a föld használatával, a földdel kapcsolatos ügyek intézésével és a föld feletti ellenőrzéssel függenek össze.
2. (...)
3. Fejlesszék a birtok rendszerek átláthatóságát és működését

4. Megerősítsék a (birtokpolitikát) végrehajtó szervek kapacitásait és működését, az igazságszolgáltatási szervek, helyi önkormányzatok, kisgazdák és kistermelők szervezeteinek...a tudományos életnek és a birtokigazgatással foglalkozó minden személynek a kapacitásait és működését és előmozdítsa az említett szereplők közötti együttműködést.

3B.

A végrehajtás elvei

1. Emberi méltóság: el kell ismerni minden egyén veleszületett méltóságát, valamint egyenlő és elidegeníthetetlen emberi jogait.

2. Diszkrimináció-mentesség: senki nem tehető ki hátrányos megkülönböztetésnek a jogszabályok, szakpolitikák illetve a gyakorlat tekintetében

(...)

6. Társadalmi részvétel elve (participation): Be kell vonni és támogatásukat kell keresni azoknak, akik legitim földbirtokkal

rendelkeznek, és akikre ennél fogva a döntések kihatással lehetnek, még mielőtt a döntéseket meghoznák, és reagálni kell az ő észrevételeikre, figyelembe véve a létező erő egyensúlytalanságokat a szereplők között és biztosítani kell az aktív, szabad, hatékony, valós és informáltságon alapuló részvételt az egyéneknek és csoportoknak a döntéshozatali eljárásokban

7. Jogállamiság: szabály-alapú megközelítést kell alkalmazni széles körben nyilvánosságra hozott jogszabályokkal, amelyeket mindenkire egyformán alkalmaznak, egyformán hajtanak végre, és függetlenül bírálják el és amelyek egybecsengenek a létező nemzeti és nemzetközi jogszabályokkal és megfelelően figyelembe veszik az önkéntes elköteleződéseket a megfelelő nemzetközi és regionális szabályozási eszközök alapján

8. Átláthatóság: világosan meg kell fogalmazni és széles körben nyilvánosságra kell hozni a szakpolitikákat, jogszabályokat és eljárásokat széles körben, mindenki számára elérhető formában

9. Felelősségre vonhatóság: az egyéneket, állami hatóságokat és nem-állami szereplőket felelőssé kell tenni a cselekedeteikért és döntéseikért a jogállamiság elveinek megfelelően.

10. Folyamatos javítás: Az államoknak javítani kell a monitorizálási és elemzési mechanizmusait a birtok igazgatás terén, annak érdekében, hogy bizonyítékokon alapuló programokat fejleszthessenek és biztosítsák a folyamatos javulást.

Az idézett Önkéntes Irányelvek megalkotásában a Magyar Állam is aktívan részt vett -

kormányzati szinten - s Résztes Államként Magyarország is elköteleződött az Irányelvek maradéktalan megvalósítása mellett. Erre figyelemmel a következő kérdésekre várom Miniszterelnök úr, illetve Miniszter Úr megtisztelő válaszát:

1. Az Önkéntes Irányelvek szövege ezidőszerint nem áll rendelkezésre magyar nyelven (noha a kész szöveg március 12. óta megvan, csupán a Résztes Államok általi elfogadásra várt) s a dokumentum tartalma a civil szervezetek, gazdaszervezetek és gazdák számára nem ismert.

Kérdésem: mikorra lesz az anyag magyar nyelvre lefordítva s hogyan fog gondoskodni róla a Kormány, hogy az érintettek között az - a nemzetközi szokásoknak megfelelően - minél előbb és minél teljesebb körben ismertté váljon?

2. Hasonlóan más államokhoz a Magyar Állam is gondoskodott-e arról, hogy az Önkéntes Irányelvek megalkotásában ne csak a kormány, hanem civil szervezetek, szakmai szervezetek, gazdaszervezetek is részt vehessenek? Kérem, sorolják fel azokat a magyar nem-kormányzati szervezeteket, amelyek részt vettek a dokumentum hároméves előkészítő folyamatában!

3. A társadalmi részvétel követelményének megfelelően számos civil szervezet, gazdaszervezet és gazda szeretne részt venni az NFA termőföldpályázatokkal összefüggő döntéshozatali eljárásokban.

Hasonlóképpen számos szervezet és gazda szeretne részt venni a földtörvény és a járulékos jogszabályok (például üzemszabályozási törvény) jogalkotási előkészületében. Hogyan fog a Kormány gondoskodni arról, hogy e szervezetek ténylegesen részt vehessenek a döntéshozatalban, s a pályázatok, illetve a jogszabályok megalkotása során véleményük, álláspontjuk figyelembevételre kerüljön? Az ún.

"társadalmi vita" a földtörvényről ezidőszerint teljesen formális, hiszen sem írásos koncepció, sem törvénytervezet nem áll a szakmai illetve gazdaszervezetek, gazdák rendelkezésére, így valóságos

"participációról", társadalmi részvételről nem beszélhetünk. Mikor bocsájtja a szaktárca az érintettek rendelkezésére a jogszabály koncepcióját illetve tervezetét? Az NFA földpályázatok megalkotásában, a pályázati feltételek összeállításában, a pályázati eljárásban

ezidáig nem érvényesült a társadalmi részvétel elve. A május 11-én hatályba lépett és Magyarország által elfogadott Önkéntes Irányelvek

fognak-e változtatni a helyzeten, hiszen Magyarország elköteleződött amellett, hogy ezt az irányelvet minden földdel és birtokpolitikával kapcsolatos döntési folyamattal összefüggésben szem előtt tartja. (Ez még akkor is így van, ha "önkéntes" irányelvekről, azaz nem kikényszeríthető nemzetközi szabályról van szó, hiszen a Résztes

Államok ilyen esetben is vállalják az adott nemzetközi "szoft" normák betartását, egyébként miért is csatlakoztak volna az adott nemzetközi normarendszerhez).

4. A jogállamiság (szabály alapú megközelítés) illetve az átláthatóság alapelveit az NFA termőföldpályázatok kapcsán az illetékes szervek nem érvényesítették. Maguk a pályázatok, illetve az elbírálás pontos szempontjai kifejezetten titkosak voltak, nem érvényesült a jogállamiság azon alapelve sem, mely szerint világos, előrelátható, kiszámítható szabályok alapján, az önkényesség lehetőségét kizárva kell meghozni a döntéseket. Hajlandó-e a Kormány - a FAO Önkéntes

Irányelvek folyó év május 11-én történt elfogadására is tekintettel - visszamenőlegesen és a jövőre vonatkozóan a jogállamiság és az átláthatóság követelményeinek megfelelően, immáron az Önkéntes

Irányelvekkel összhangban előkészíteni, kihirdetni, lebonyolítani és értékelni a pályázatokat?

5. Kérem, tájékoztassanak általánosságban is arról, hogy a Kormány, illetve a Minisztérium hogyan kívánja alkalmazni a most életbe lépett (szerteágazó tartalmú, részletes, összesen 34 oldalas) FAO önkéntes

Irányelveket, s milyen változásokat fog hozni ez a jelentős nemzetközi dokumentum a földdel és birtokpolitikával kapcsolatos magyar jogalkotásban és jogalkalmazásban?

Tekintettel arra, hogy az Európai Unió, illetve az Európai Parlament igen nagy jelentőséget tulajdonít azon új FAO Önkéntes Irányelveknek, amelyek előkészítésében minden EU tagállam s maga az EU is aktívan részt vett az elkövetkező időben a Dokumentum tagállamok általi végrehajtása fontos téma lesz az AGRI szaktanácsban és a plenáris üléseken is. (Figyelemmel arra is, hogy - mint arra már utaltam - az

Európai Parlament a vidéki, mezőgazdaságból élő emberek földhöz jutását alapvető emberi jogi kérdésként kezeli.) Ennek szem előtt tartásával arra kérem Miniszterelnök Urat és Miniszter Urat, hogy kérdéseimre a lehetőség szerinti legrövidebb idő alatt válaszoljanak. Tájékoztatom

Miniszterelnök Urat és Miniszter Urat arról, hogy a kérdéskör kiemelt aktualitására és jelentőségére tekintettel jelen leveletem "nyílt levélként" nyilvánosságra hozom. Tájékoztatom továbbá Önöket arról, hogy az Európai Parlamenti képviselők jogállásáról szóló jogszabály alapján az állami szervek vezetői kötelesek megadni az EP képviselők számára a munkájukhoz szükséges tájékoztatást.

Figyelmüket megköszönve várom megtisztelő válaszukat.

Budapest, 2012. május 14.

Tisztelettel:

Dr. Morvai Krisztina EP képviselő

E-mail cím: krisztina.morvai@europarl.europa.eu